

Müasir ingilis dilində nitq və təfəkkür feilləri müxtəlif leksik-semantik qruplar kimi

Açar sözlər: nitq feilləri, təfəkkür, leksik-semantik qrup, təsnifat

Ümumi semantikasından və məzmunundan asılı olmayaraq ünsiyət prosesində dil vahidi rolunu oynayan feillər arasında nitq və təfəkkür prosesini xarakterizə edən hərəkətləri bildirənlər az olsalar da, onlar səciyyəvi xüsusiyyətləri, müxtəlif mənə çalarları ilə və ekspressivliyin ifadəsinə görə ən zəngin qrup olmasıyla fərqlənirlər. Çünki nitq insanın daxili aləmiylə əlaqəli olub onun emosional vəziyyətinin, davranışının, ətrafındakı insanlara və ətraf mühitə olan münasibətinin ifadə olunması yollarından ən başlıcasıdır. Feillərin leksik-semantik təsnifində nitq feilləri bəzən təfəkkür feilləri ilə eyni bir leksik-semantik qrupda cəmləşdirilir.

Dil və təfəkkür arasındakı əlaqəni əsas götürüb nitq və təfəkkür feillərini eyni leksik-semantik qrupda ümumiləşdirmək olar. Leksik-semantik qrup eyni bir nitq hissəsinə məxsus olan sözlərin eyni leksik mənə komponenti səviyyəsində semantik əlamət inteqrasiyası əsasında bir yerdə cəmlənməsindən ibarət leksik-semantik dil sistemi parçasıdır.

Lakin nitq və təfəkkür arasında sıx bağlılıq olsa da, burada iki ayrı-ayrı fəlsəfi-lingvistik kateqoriya mövcuddur. Əgər biz nitq prosesini ifadə edən feillərlə təfəkkür feillərini bir leksik-semantik qrupda birləşdirsək, bu hansısa komponentlərin sonrakı vəhdətini ifadə etmiş olacaq. Lakin istər nitq feilləri, istərsə də təfəkkür feilləri hər biri özünəməxsus leksik-semantik çalarlara malikdir. Belə ki, nitq və təfəkkür feillərinin hər birinin öz kateqorial leksik seması var.

Təfəkkür feillərinin kateqorial leksik semi və baza identifikatoru "fikirləşmək" feilidir. "Danışmaq və ya nitqdən istifadə etmək" isə nitq feillərinin kateqorial leksik semi olub həm də nitq feilləri leksik-semantik qrupunun baza identifikatoru hesab olunur. Nitq və təfəkkür feillərinin arasındakı bu vəhdəti parçalayaraq nitq və təfəkkür feillərini ayrı-ayrı leksik-semantik qruplarda tədqiq etmək daha məqsədəuyğundur, çünki onların ayrı-ayrılıqda öyrənilməsi, lüğətlərdə ayrı-ayrı izah olunmaları onların semantik çalarlarını daha aydın göstərməyə imkan verir.